

NYHETER

Nya Karolinska.

Prestigebygget där patienterna inte fick plats

Stockholm skulle få ett nytt universitetssjukhus, med vård och forskning i världsklass. Men på tröskeln till valrörelsen har Nya Karolinska blivit ett tillhygge i den politiska debatten efter rader av skandaler.

– Det är kört för mig, men något kanske kan förändras, säger Bertil Gustafsson som fick sin canceroperation uppskjuten i somras.

DN:s Anna Gustafsson och Lisa Röstlund berättar historien om världens dyraste sjukhus.

● – Inga gråtbilder, säger Bertil Gustafsson.

Det är inte därför han är med i DN.

– Det är ju kört för mig, men något kanske kan förändras. Det här är ett systemfel.

I fönsterbänken på Ersta Hospice, ett hem för vård i livets slutskede, står en vas med tulpaner och en handfull gratulationskort. Ett par dagar tidigare var det Bertils 79:e födelsedag. Dagen innan fick han det definitiva beskedet att cancer i bukspottkörteln inte kan opereras.

– Beskedet sammanföll på ett dråpligt sätt med födelsedagen, säger han.

I midsomras, när han fick cancerbeskedet, var tumören möjlig att operera på Karolinska i Huddinge – men det var sommar och beskedet om operationstiden dröjde.

– De sa: ”vi vet inte, vi har inga resurser”.

• • •

Det var just resurser som Karolinska skulle få. Med ett nytt sjukhuskomplex i Solna, fokus på högspecialiserad sjukvård, nära kopplat till utbildning och forskning. För landets viktigaste universitetssjukhus var bara det bästa gott nog.

Och allt började med ett leende.

För fyra år sedan, även det ett valår, stod dåvarande moderata sjukvårdslandstingsrådet Filippa Reinfeldt iförd röd bygghjälm och skyddsväst och log. Hon var i full fart med att inspektera bygget. I en av sina få intervjuer hade hon själv valt platsen för mötet med DN, vid norra Europas största byggplats, Nya Karolinska Solna, NKS.

– Det här kommer att bli ett landmärke, sa hon.

En gata ska gå rakt igenom sjukhusområdet.

– Folk på trottoarerna kommer att se personalen springa med svårt sjuka i glaskorridorerna ovanför dem. Det är ganska häftigt.

I dag lyfter få moderater fram prestigeprojektet, allra minst Filippa Reinfeldt, som gått vidare till en tjänst på vårdjätten Aleris, vars presschef låter hälsa att hon har lämnat politiken.

Hon är bara en i raden av beslutsfattare som har hunnit sluta, hoppa av eller gå vidare i den långa berättelsen om Nya Karolinska. Själva beslutet om att bygga sjukhuset togs för nästan precis tio år sedan, i april 2008. Då var alla partier i landstinget överens.

Nya Karolinska skulle bli mindre än det gamla. Patienter som inte behövde högspecialiserad vård skulle tas om hand av primärvården och andra sjukhus. Maximal

kostnad: 14,1 miljarder kronor. Men stockholmarnas vårdbehov utredes först senare.

– Det är viktigt med fortsatt enighet i det här projektet som kommer att sträcka sig över fler mandatperioder. Vår gemensamma förmåga kommer nämligen att studeras och värderas, sade oppositionslandstingsrådet Ingela Nylund Watz (S) i landstingsfullmäktige i en förutseende kommentar.

Bara två månader senare, när beslutet om finansiering klubbades, var sprickan i församlingen total.

Det omtvistade avtalet

Alliansen i landstinget ville prova en för Sverige ny upphandlingsform, ”offentlig-privat samverkan”, OPS: ett privat bolag skulle få långtidsansvar för byggande, finansiering och drift. En form av leasingavtal för landstinget. Fördel: den totala kostnaden skulle vara känd från start, för att slippa överraskningar.

Oppositionen reserverade sig.

En förutsättning var, enligt beslutet, att upphandlingen skulle ske i konkurrens.

Men så blev det inte. Bara ett anbud kom in, från ett konsortium bestående av Skanska och riskkapitalbolaget Innisfree. Trots det fullföljde alliansen upphandlingen i maj 2010.

Svenska Dagbladet har avslöjat att kostnaderna blivit mycket högre än maxbeloppet. Det som inte skulle kunna hända inträffade. Nya investeringar staplades på varandra, utrustning och it-nätverk var exempelvis inte inräknade från början.

Kostnaden för själva bygget beräknas i nuläget till minst 22,8 miljarder. Inklusive drift blir kostnaden 61 miljarder kronor fram till år 2040 – och sjukhuset beskrivs nu som världens dyraste.

I dag tycks de flesta vara kritiska till upphandlingen och OPS-avtalet.

Men inte det dåvarande finanslandstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M).

– Jag tror att kritiken till stor del beror på att många inte är införstådda med vad det innebar och hur processen såg ut. Jag tycker fortfarande att det är en bra väg att titta på offentlig-privat samverkan.

Kaos i organisationen och tekniska haverier

I november 2016 började patienter att tas emot på Nya Karolinska Solna, NKS. Först att flytta in var hjärtsjukvården, sedan barn.

Driftövningen några veckor tidigare hade signalerat kaos: trasiga patientlarm, självgående robotar som gick fel och personal som inte behärskade tekniken. En av de tilltänkta toppcheferna inom hjärtkirurgin hoppade av mindre en vecka före flytten, med förklaringen att sjukhuset inte var patient-säkert.

En läkare beskriver ett stormöte:

– Det var högljudda protester bland oss hjärtläkare. Man ersatte en välfungerande klinik med en organisation som ingen förstod. Vi ville inte flytta. Men beskedet från ledningen var att ”det spelar ingen roll hur många ni opererar per dag – en eller 15 – bara ni flyttar in”.

En extra växel lades in, nu behövde hela organisationen finjusteras inför inflyttningsdagen. Inte bara patientsäkerheten stod på spel, utan även den politiska prestige.

– NKS ska ju vara vårt flaggskepp, sa Paul Lindquist (M), fastighetslandstingsråd, när han en dryg månad före öppnandet fick vetskap om ombyggnationer i elfte timmen för att säkra antalet vårdplatser för barn.

Det toppmoderna nya sjukhuset hade stora, grundläggande fel. Fönster gick inte att öppna, ventilationen var dålig, barnakuten var inte anpassad för barn, larm och telefoner fungerade inte.

Tekniska haverier försatte upprepade gånger sjukhuset i stabsläge, ett beredskapsläge. DN avslöjade att en man avlider, när hans hjärta stannat under ett it-haveri då hjärtrytmövervakningen inte hade larmat. Under året anställdes gästläkare, enbart för att övervaka hjärtpatienterna manuellt.

– Karolinska klarar fortfarande i de flesta fall av att ge förstklassig vård till patienterna som kommer hit. Men det är läkare, vi sjuksköterskor och annan personal som bär hela verksamheten, trots omständigheterna, sa en sjuksköterska till DN under ett av nätverksstoppen.

– Förutsättningarna tekniskt och organisatoriskt har blivit sämre, och vi tvingas hela tiden hitta egna lösningar. Vi gör det för att vi älskar vårt jobb och hela tiden sätter patienterna i första rummet, men det är många som inte orkar ➔ och säger upp sig.

Text & Foto

/Lisa Röstlund, Anna Gustafsson och Paul Hansen

DN:s granskande reportrar Lisa Röstlund och Anna Gustafsson har under en längre tid följt och avslöjat en rad händelser kring Karolinska universitetssjukhuset i Solna och Huddinge.

Paul Hansen, prisbelönt fotograf, har följt cancersjuka Bertil Gustafsson.

Följ skribenterna

dn.se/skribent/
anna-gustafsson

dn.se/skribent/
lisa-rostlund

Boston Consulting Group

2012 För att planera sjukhusflytten anlitas Boston Consulting Group, BCG. Bolaget erbjuder dessutom hjälp med organisationen och etablerar en ekonomisk styrmodell, ”värdebaserad vård”. Den ska ge bästa vård till lägsta kostnad, men kritiserats för att sakna vetenskapligt stöd.

2014 En BCG-konsult rekryteras till sjukhusledningen som produktionsdirektör.

2015 Produktionsdirektören ansvarar för poängsättningen av konsultbolag i en upphandling som BCG vinner. Därefter köper Karolinska konsulttjänster för 700 000 kr i mån/konsult (2015-2017) av BCG.

Upphandlingschefen
Jan Svenonius godkände upphandlingen.

2008 Landstingsfullmäktige klubbar förslaget om att bygga ett nytt sjukhus.

Världens dyraste sjukhus

2010 Uppdraget att bygga och driva sjukhuset går till den enda anbudsgivaren, Skanska, som också lånar pengar till bygget. Upplägget gör sjukhuset till världens dyraste. **Kostnad: 61 miljarder kronor (till 2040)**

2011 Utredning om stockholmarnas vårdbehov sätts i gång. Det nya sjukhuset räcker inte för att täcka vårdbehoven. Till- och ombyggnationer på andra sjukhus i länet startar. **Kostnad: 41 miljarder kronor**